

Karoline Amdal

Et liv i hjelpsomhetens og nestekjærlighetens tjeneste

John H. Stamnes

Foto av Karoline Amdal.

Kopi fra Nordtrønderen og Namdalen 15. juli 1949

Denne artikkelen om Karoline Amdal er skrevet i ærbødighet og respekt for en sterk, oppofrende og uegennyttig kvinne som fikk sitt virke blant hjelpetrequende i Namsos i en periode med store behov.

Barndom og ungdom

Karoline Amdal var født i 1879 i Gjerpen, en tidligere jord- og skogbrukskommune i det sørøstlige Telemark, som i dag er en del av Skien kommune. Hennes fulle navn var Olava Karoline f. Petersen, men hun ble kalt Karoline, noe hun selv også brukte.

Karolines far Jens Petersen, ble i kirkeboken ved Olavas konfirmasjon benevnt som husmann, men da hun giftet seg ble han benevnt som gårdbruker. Mor var Maren Kristofferdatter Sørbo¹
2

Karoline ble konfirmert 10. oktober 1893, med meget gode kristendoms-kunnskaper (Meget+). Bosted var da Bratsberg. Koppevaksinert ble hun den 27. juli 1880.

¹ Slik skrev Karoline selv sitt navn etter at hun ble gift.

For å bøte på manglende skolegang og opplæring, ble det rundt omkring i landet etablert omgangsskoler, en ordning som ble satt ut i livet etter skolelov av 1739. I 1860 kom fastskoleloven som påla kommunene å etablere permanente skoler som erstatning for omgangsskolene. Ifølge leder for Gjerpen Historielag Jan Christensen, gikk nok ikke Karoline på omgangsskole. I Gjerpen ble det nemlig etablert mange små skolehus rundt omkring på 1870-tallet.

Utdanning

Karoline bruke litt tid etter konfirmasjon på å bestemme seg for hva hun skulle satse på av evt. utdanning. Hun kom ikke fra et rikt hjem, og kunne ikke velge og vrake, Utdanning var dyrt, og noen lånekasse fantes ikke. Som 21 åring reiste hun til Kristiania og utdannet seg som diakonisse. Dette var en gratis utdanning. Her ble hun lagt merke til for sin respektfulle måte å løse oppgaver på.³ Diakonissene fikk sin utdanning ved Diakonisse-anstalten i Kristiania som ble opprettet av byens indremisjon i 1868 og ble landets første sykepleieskole. Med dette valget fikk Karoline en yrkesutdannelse og et selvstendig liv.

Ordet diakon kommer fra gresk (diakonos), som betyr tjener, en forkynner i handling. Diakonissebevegelsen kan dateres tilbake til oldtiden, men den nye bevegelsen knyttet til Kaiserswerth i Tyskland i 1836. På 1860-tallet ble det tatt initiativ for å opprette lignende utdanninger i Norge med impulser fra tysk diakoni. Cathinka Guldberg var ferdig utdannet diakonisse i Tyskland i 1868, og begynte da som forstanderinne på den ny oppstartede diakonisseanstalten i Norge og var dens leder i 51 år. Hun tok bl.a. med seg erfaringer fra den tysk- østeriske krig, og fra et feltsykehus i Alexandria i Egypt. Hun ble den første kvinne som ble ridder av St. Olavs Orden. Diakonisseanstalten, senere Diakonissehuset, ble fra 1894 lokalisert på Lovisenberg. Karoline fikk dermed sin utdanning ved Lovisenberg med Guldberg som leder / rektor.⁴

For diakonissene var kallet sentralt, nemlig å «*sette seg som en Livs Opgave af Kjærlighed til Herren at pleie og passe Syge*». Tjenesten skulle være uten fordring eller tanke på annen vinning eller lønn, enn det å få tjene Herren.⁵ Kall beskrives som en opplevelse så sterk og så virkelig at du føler at du bare må lyde de signalene /fornemmelsene du mottar, ofte brukt i en

eksistensiell / religiøs sammenheng. Kanskje følte Karoline et kall allerede i ungdommen, noe som trolig ble forsterket etter at hun tok fatt på utdanningen.

Kravet til opptak som diakonisse var at man måtte være ugift, mellom 18 og 30 år og kristen, ha god helse og godt rykte. Videre ha kunnskaper i religion, skriving og regning, samt søm og strikking. Gradvis har dette blitt endret. For å bli diakonisse måtte kandidaten både utdannes som sykepleier og i teologiske fag. Det hersket en streng orden, og på samme måte som i de katolske klostre ble søstrene forpliktet på lydighet, kyskheter og enkelhet. Diakonissene kunne ikke gifte seg, og måtte bruke en bestemt drakt som var ment å gi status og sosial trygghet. Bruk av uniform blant diakonissene ga identitet til gruppen, en beskyttende distanse til pasienten, og ga et signal om fagkompetanse og profesjonalitet.

Diakonissene fra Lovisenberg ble etter endt utdanning, sendt rundt i landet alt etter hvor det var behov, som en form for beordring. De måtte betale 2 % ekstra skatt til utdanningsinstitusjonen. Dette var midler som bl.a. ble brukt til å skaffe hus til eldre og trette diakonisser. Slik sett ble diakonissene styrt av moderhuset som hadde full kontroll over deres sivilstand, arbeidssted, lønn og påkledning, og de tok seg også av dem når de blir for gamle og syke til å arbeide. Giftet en diakonisse seg måtte hun levere inn korset og fikk dermed en litt annen status. Å bære korset symboliserte at egne ambisjoner måtte vike. Grunnen til motstanden mot gifte søstre var at man mente at god sykepleie ikke kunne kombineres med det å være en god husmor.

Til Namsos

Det foreligger ingen bevis, men sannsynligvis ble Karoline beordret til Namsos. Namsos lå utenfor allfarvei og kanskje hadde det blitt gitt signaler om vansker med å rekruttere utdannede sykepleiere. Det er ukjent om Karoline arbeidet andre steder før hun kom til Namsos som 29 åring i 1908. og begynte som operasjonssykepleier ved Namdal sykehus. Diakonileder Diakonova Kirsti Eide skrev 06.01. 22 at det er et stort hull i hvor hun arbeidet fra sykepleierutdanningen og frem til hun startet i Namsos. Hun kan ha arbeidet ved Diakonianstalten i Kristiania i denne perioden, men kanskje enda lettere å tenke at hun var i en eller annen hjemmesykepleietjeneste.

Da Karoline ankom Namsos var det gått 20 år siden man hadde tatt i bruk nytt sykehus i byen. Etablering av Namdal sykehus hadde sin bakgrunn i ønsket om å løfte hardt angrepene spedalske syke ut fra en uverdigg situasjon, og som ga litt lindring og noe håp. Det som etter hvert ble Namdal sykehus sto ferdig i 1848 i Vemundvik, og opprettholdt drift der i 40 år. Sommeren 1888 ble det nye sykehuset i Namsos tatt i bruk.^{6 7}

Karoline kom til Namsos i en periode der landet var i ferd med å ta steget fra å være et ruralt bondesamfunn til et industrisamfunn. Både hun og hennes kommende mann var oppvokst på landsbygda i en bondekultur. De to ble nå vitne til at industrialiseringen skjøt fart. I Namsos var det sagbruksnæringen som gjorde seg gjeldene. Utvandringen til Amerika var fortsatt høy, og sammen med behovet for industriarbeidere i byene, tømtes bygdene, og endret samfunnet. I 1907, året før Karoline kom til Namsos, emigrerte over 20 000 fra Norge til Amerika. Ved sykehuset jobbet hun hardt og samvittighetsfullt til 1915. Da traff hun sin kommende mann Bernhof Amdal.

Giftermål

Bernhof Amdal f. 14. februar 1878 kom fra «Stor Amdal» i Overhalla til Namsos samme år som Karoline, og begynte som sagbruksarbeider. Han «røktet» sin jobb med stor samvittighet på en utmerket måte, og avanserte kort tid etter til sagemester, som betydde at han var sjef eller ansvarshavende for alle ansatte på fabrikken eller saga. En tid arbeidet han ved Trelastforeningen. Da den opphørte ble det Van Severen.⁸ Bernhof var nok avholdt som sjef, for i forbindelse med et sykdomstilfelle ble det foretatt innsamling av penger til han. I «Namdal Arbeiderblad» takket han 16. september 1931 funksjonærer og arbeidere ved A.S. Namsen Trelastforening for mottatt penger under hans sykdom.

Det er mulig Karoline og Bernhof møttes på en eller annen tilstelning, eller på et religiøst møte. Bernhof hadde mange ulike interesser. Han var bl.a. interessert i sang og musikk og deltok i sine yngre år både i sang og musikkforeninger. Det kristne ungdomsarbeidet lå hans hjerte nært, og han var et trofast medlem av Namsos kristelige ungdomsforening i mange år. I Indremisjon og avholdslaget la han også ned mye oppofrende arbeid. Han sparte seg aldri når det gjaldt å utføre arbeid han ble pålagt å utføre. Bernhof tok også på seg kommunale

oppgaver, og var medlem både av, menighetsråd og den frivillige menighetspleien.⁹ ^{II} Slik sett var det flere mulige møtearenaer for de to. Før Bernhof flyttet til Namsos var han en ivrig skytter, og aktiv innen ungdomslaget i Overhalla.^{III}

De to giftet seg i Gjerpen kirke 27. november 1915. Brudgommens far var gårdbruker Ingebret Bertelsen Amdal og hans mor var Ingeborg Margrete. Brudens far var Jens Petersen, og mor var Maren Karine. Forlovere var Rikard Emanuel Andersen og Oskar Olsen.

De startet ekteskapet i en vanskelig periode. Byen var fortsatt preget av de store brannene i 1872 og 1897. På gater og torg dreiet samtalen seg om den spente situasjonen utenfor landets grenser. Selv om Norge forsøkte å holde seg nøytral under første verdenskrig ble spesielt mange norske sjømenn direkte berørt av skadene handelsflåten ble påført. Det som imidlertid skapte størst uro var hjelpeløsheten mot den hvite pesten, også kalt fattigmannsyke og tæring

Giftermålet var trolig et stort og vanskelig valg. Det finnes ikke dokumentasjon på om Karoline måtte slutte som diakonisse ved sykehuset når hun giftet seg. Imidlertid sluttet hun som operasjonssykepleier. Mye tyder på at Karoline hadde gitt fra seg korset og sluttet som diakonisse da bryllupet fant sted. Ifølge Kirkeboken for Namsos ble hun benevnt som forhenværende sykepleierske da hun giftet seg. På den tid kunne som sagt ikke diakonissene gifte seg uten å tre ut av søstersamfunnet. En lang prosess gikk forut for de siste reformene som ble gjennomført i 1969 og som ga diakonissene muligheten til både å gifte seg og selv søke stillinger. Det var først fra 1947 at diakonissene kunne gå i egne klær.¹⁰ ¹¹

To år etter at de giftet seg ble Karoline og Bernhof foreldre til deres eneste barn, Inger Karine f. 17. oktober 1917, og hun ble døpt 25. november 1917. Familien hadde da adresse i krysset der Rollaugsgate og Kirkegaten møtes.

^{II} Her kan nevnes at han bl.a. var medlem av losjen «Broderheim» i Namsos. I forbindelse med Namsos kirkes 25 årsjubileum i 1928 var han medlem av menighetsrådet som bl.a. tok initiativ til å få installert nye ovner i kirken. Mange klaget over at det var umulig å få noe ut av preken når en skalv av frost. Resultatet ble at en god del unnlot å møte («*Namdal Arbeiderblad*» (1928), 28. mars). Politisk var han knyttet til Avholdspartiet.

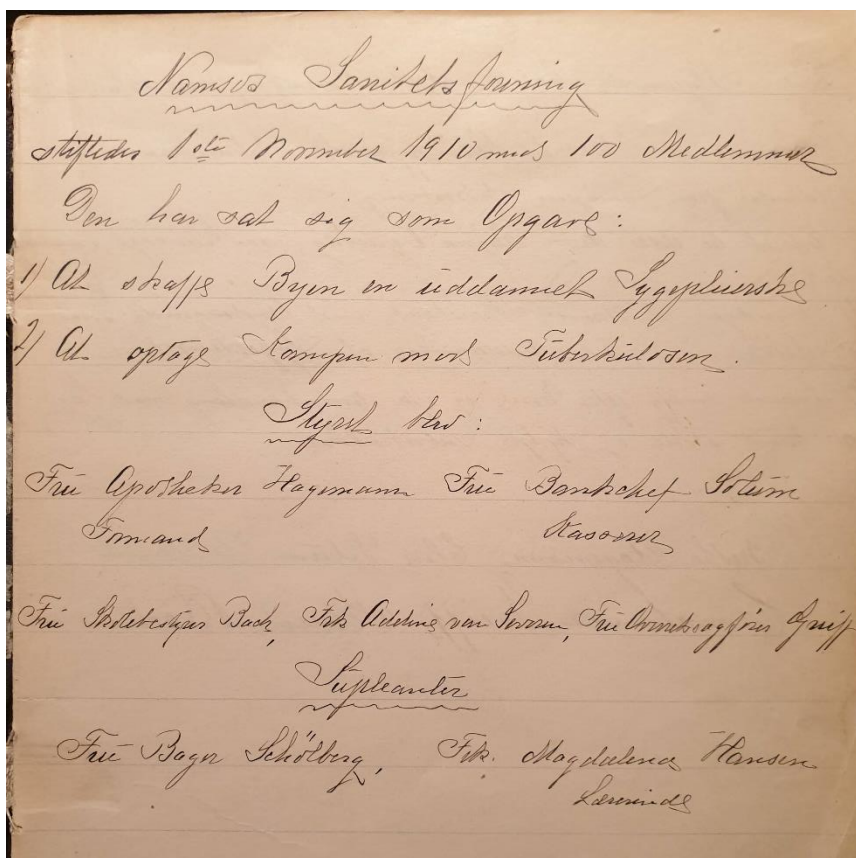
^{III}Bernhof var bl.a. aktivt ved et større Ungdomsstevne i Overhalla i august 1922 der bl.a. høiskolebestyrer Fjær, Benum, redaktør Aavatsmark, biskop Wexelsen og sogneprest Aamot holdt foredrag («*Nordtrønderen*» (1905), 14. august; «*Nordtrønderen*» (1905), 28. august))

Et aktivt liv i hjelpsomhetens og nestekjærlighetens tjeneste tok til

Fratredelse ved sykehuset var ikke ensbetydende med at Karoline sluttet med omsorgsarbeid for de som trengte hjelp og støtte i byen. Sterkt engasjert som hun var, tok hun raskt på seg store oppgaver for de som trengte hjelp og bistand. Nå ble det Namsos Sanitetsforening og byens befolkning som fikk nytte av hennes sosiale innstilling, kunnskaper, engasjement og arbeidskapasitet, i arbeidet for å yte frivillig omsorg. Hun meldte seg inn i sanitetsforeningen og stilte seg til disposisjon. I en årrekke kom hun til å sitte som nestleder og leder i foreningen og skjøttet oppgaven på en fremragende måte.

Norske Kvinners Sanitetsforening (N.K.S) ble etablert etter initiativ fra Norsk Kvinnesaksforening av Fredrikke Marie Qvam, Gina Krog og Randi Blehr 26. februar 1896 i Kristiania, og ble ledet av Qvam til 1933. Utgangspunktet for oppstarten av sanitetsforeningen her til lands, var at noen modige og uredde kvinneaktivister sto på barrikadene og ønsket samfunnsendringer. Det var kvinner som ledet an for å skaffe kvinner stemmerett, lik arverett, adgang til å få samme utdanning som menn, samt mulighet til lønnede stillinger. De kunne ikke finne seg i at kvinner ble tilsidesatt, men mente at kvinner hadde verdier å tilføre samfunnet, og som landet ikke hadde råd til å unnvære. Ifølge formålsparagrafen skulle man arbeide for å skaffe kvinnene riktig plass i samfunnet.

Sanitetsarbeidet ble også lagt merke til i Namsos. Aktive kvinner kom sammen og diskuterte om en skulle danne egen forening, og så kom oppfordringen under overskriften «Bekjendtgjørelser» i «Nordtrønderen» 31. oktober 1910. Anmodningen gikk ut til alle kvinner i Namsos som måtte interessere seg for dannelse av en sanitetsforening i byen, der de «*inbedes herved til at møte paa Avholdsforeningens sal tirsdag 1. september kl. 5*». Man ønsket et tallrikt oppmøte. Den 2. november, dagen etter møtet kunne samme avis opplyse om at det allerede var tegnet 60 medlemmer, noe man tolket som en god begynnelse. Kontingenten var satt til kr 1.

Kopi fra Namsos Sanitetsforenings første bok. Alle typer møter 1910- 1926.

Fru apoteker Bertha Hagemann ble valgt som formann, og styret besto for øvrig av, kasserer fru banksjef Elen Solum, samt fru skolebestyrer Bach, fru Adeleni van Severen, fru oversaksfører Constance Greiff. Suppleanter fru Bogn Schølberg, og frk. lærerinde Magdalene Hansen.^{IV}

De satte seg raskt som oppgave:

1. At skaffe Byen en utdannet Sykepleierske
2. At optage Kampen mot Tuberkulosen

Fra Namsos Sanitetsforenings møtebok (1910- 1926) kan man lese at foreningens styre allerede 30. november 1911 besluttet å søke om opptak for Ragna Agersborg ved Elevhjemmet i Kristiania på Namsos Sanitetsforenings regning fra 1. oktober 1911. Samtidig søkte Sanitetsforeningen Namsos sparebank om støtte til utdannelse av sykepleiersken. Ragna var født 2. februar 1887, på Tjøtta på Helgeland, hadde søkt på utlysningen. Sanitets-

^{IV} Bertha Hagemann var formann i sanitetsforeningen frem til februar 1918.

foreningens hovedmål var altså arbeide for en bedret folkehelse, utdanne sykepleiere og arbeide for bekjempelsen av tuberkulosen.

Allerede på de første møtene etter oppstart i Namsos tok man fatt på tuberkulosearbeidet i form av bl.a. understøttelse til tuberkuløse og hjelp i forbindelse med sanatorieopphold. Naturligvis kom de også raskt i gang med aktiviteter for å få inn penger til de oppgavene som lå foran dem. Slik sett var de tro mot målsettingen til organisasjonen sentralt ved å arbeide for en bedret folkehelse, utdanne sykepleiere og arbeide for bekjempelsen av tuberkulosen.

Ragna Agersborg^V

Bilde tillatt brukt av Norsk Folkemuseum

I 1898 åpnet Sanitetskvinnene nemlig sin første skole for utdanning av sykepleiere med krigsplikt. Det ble ingen krig med Sverige, men da startet krigen mot tuberkulosen, og andre oppgaver innen helse- og omsorg. Deres arbeidsmetode var enkel og effektiv, først opplysning og så innsamling av midler. De jobbet også utrettelig med folkebad, kontrollstasjon for mor og barn, legeundersøkelse av skolebarn, utdeling av tran, sykebesøk, tannpleie sommeropphold for barn og friluftsskolene for å nevne noe.

Frivillig arbeid gjøres ut fra ideelle hensikter, nemlig ønsket om å bidra, gjøre en forskjell, eller svare på et behov. Mange kvinner engasjerte seg rundt 1900-tallet i lokalt og nasjonalt arbeid med sosialhjelp, innen frivillige organisasjoner og foreninger. Myndighetene hadde verken evne eller vilje til å ta fullt ansvar for folkehelsen på den tid, og av den grunn begynte enkeltmennesker med ressurser å ta initiativ. Slik oppstod det flere ulike typer private foreninger, som drev sosialhjelp ved at flere i bygda eller byen gikk sammen og samlet inn

^V Ragna Agersborg f. 2. April 1887 Skålvær, Tjøtta, Nordland. Hun flyttet til Trondheim 4. April 1908, Tjenestepike i 1910 på Tjøtta. Flyttet til Namsos hvor hun fikk mulighet til sykepleierutdanning I oktober 1919 ble hun gift i Skålvær kapell med Skipper Olav Skjervoll (1878-1966). Ragna døde i 1965 og begge er gravlagt på Haslum kirkegård i Bærum. (Opplysninger gitt av Arne Johan Andersen (2020) Tjøtta Historielag)

midler for bl.a. å ansette en sykepleierske som kunne hjelpe de trengende. Sanitetskvinnene har alltid vært innovative og sett behov i sin samtid, med andre ord vært samfunnsbyggere. De har gjennom sine bidrag klart å utløse iboende potensialer hos mange, gjennom å oppdra til i byggingen av helsevesenet. Arbeidet fikk raskt et sterkt gjennomslag både lokalt og sentralt.

Frivillig engasjement

Karoline var oppvokst under enkle forhold og fikk en utdanning som la vekt på «ikke materielle verdier». Det var hun tro mot, og samlet ikke i lader. Selv om sykepleiere ble lavt lønnet, ville en fast jobb innen yrket gitt større avkastning enn frivillighet. Så kan man spørre seg selv hvorfor hun valgte å engasjere seg ulønnet. Hvorfor arbeidet hun ikke som sykepleier? Det er det bare hun som kunne besvart. Imidlertid er det klart at det økonomiske ikke var viktigst for Karoline og familien. Både hun og Bernhof så det som verdifullt å bidra frivillig slik at andre skulle ha det best mulig. De var en liten familie, og hadde fast og forutsigbar inntekt gjennom mannens jobb. Økonomisk var de dermed ikke av de verst stilte i byen.^{VI}

Karoline var gjennom diakoniutdanningen vant med høy faglighet. Hun var trent i å se behov, analysere situasjonen, og ikke minst trå til for å være til nyttig hjelp. Hun sparte seg aldri, men stilte alltid opp for de som strevde, som hadde det vanskelig og trengte hjelp. Det gikk foran alt.

Frivillige organisasjoners arbeid har i høy grad påvirket utviklingen av helsevesenet, og har mye av æren for utviklingen. Lokale foreninger startet arbeid med å utvikle helsetilbud ut fra lokale behov, og deres pionerarbeid ble nokså vellykket. Tilbudene deres hørte ikke med til statens initiativer, selv om staten etter hvert gikk inn og støttet tiltakene. Det frivillige arbeidet la et press på at staten skulle ta mer ansvar for folkehelsen uten at dette var bevisst eller planlagt fra organisasjonenes side. Organisasjonene skapte en plass der man kunne stille opp for hverandre, og ble dermed en veiviser til velferdssamfunnet. Arven fra de frivillige organisasjonene har trolig hatt større påvirkning på det offentlige, og større innflytelse på

^{VI} Ifølge utdrag av ligningsprotokoll for Overhalla var Bernhof i 1906 lignet for en årsinntekt på kr 800, og en formue på kr 10 200 (*Nordtrønderen* (1906), 8. januar).

utviklingen av velferdsstaten enn vi har vært oppmerksom på. Den la grunnlaget for det stadig økende statlige ansvaret for befolkningen.

På et styremøte i sanitetsforeningen 6. oktober 1918 ble det bevilget midler til avskjedsgave til søster Ragna Agersborg, som hadde gitt beskjed om at hun ville slutte. To måneder senere den 14. desember 1918 besluttet man å ansette en ny sykepleierske, som ble tilbudt en lønn på kr 1000 pr. år, samt fritt værelse, lys og ved. I tillegg ble Laura Kjølstad gitt tilbud om utdanning som barnepleierske ved «Stiftelsen» fra 1. september 1920.^{VII} Hun begynte i mai s.å. som elev i Namsos under jordmoren, med fritt opphold og en lønn på kr 40 pr. måned. På styremøte 30. nov 1921 ble det rapportert at kretsstyrekassen ville bidra med ½ av barnepleierske- utdannelsen, samt lønn, kost og logi. I 1925 holdt sanitetsforeningen 2 sykepleiere og en barselspleierske i arbeid. Samme år ble det berettet at det var mye tuberkulose i byen. Som et eksempel på aktivitet kan nevnes at i forbindelse med Sanitetsforeningens 20 årsjubileum kom det fram at de i perioden hadde bl.a. delt ut 61721 liter melk, samt andre matvarer. De samlede inntekter beløp seg på hele kr 88 506.¹²

Første gang Karoline Amdals navn nevnes i sanitetsstyret er 25 februar 1918. Formann var da fru dr. Holst. Karoline ble valgt til leder på møte den 26. januar 1924. Hun opptrådte ikke bare som en administrativ leder, men deltok aktivt med stort engasjement og styrke i det daglige arbeidet blant syke og gamle her i byen, også utenfor byens grenser. Karoline var også suppleant i styret til Trondhjems krets av norsk sanitetsforening.^{13 14 VIII}

Karoline fremsto som en usedvanlig kraftfull, dyktig, pliktoppfyllende person som aldri sparte seg, men ga alt både på jobb og privat, og som ofret sin egen helse for å leve ut sitt brennende engasjement. Hun var et entusiastisk menneske som opptrådte forbilledlig med en naturlig autoritet, og dermed oppnådde stor tillit blant befolkningen i Namsos. August Comtes definisjon av altruisme innebærer en form for uselvvisk selvoppofrende holdning og handling der man skal tjene andre til fortrensel for seg selv. Dette var en vei hun trolig tidlig i livet hadde valgt, og som hun holdt på til sin død. Hun søkte med andre ord det som var til gagn for sin neste. Hennes tilnærming til de hun viste omsorg og hjelp, var preget av medvirkning, og unngikk dermed å øke avstanden mellom den som ga, og den som mottok hjelp og støtte. Hun avverget dermed å gjøre den syke og hjelpetrengende skamfull. Karoline tok på seg ansvar for

^{VII} Det ble ikke nærmere beskrevet hva stiftelsen betydde og lå.

^{VIII} Namsos sanitetsforening var medlem av Nord- Trøndelag krets av Norsk sanitetsforening

andres velferd uten hensyn til kjønn, tro og politisk standpunkt. For henne var det viktig å bry seg om andre enn bare seg selv.

Siste større arrangementer Karoline Amdal var med på i regi av sanitetsforeningen var den 8. januar 1948 hvor hun var æresgjest, samt den 9. august 1948, hvor hun deltok på en utflukt til Speidernes hus. Vognmann Bolkan og Fylkesbilene hadde stilt nødvendige biler til gratis disposisjon. Ruten gikk rundt Guldvika over Havika. Den 21 august 1950 feiret man 40 årsjubileum og da ble også Amdal hedret.¹⁵ Karoline som hadde god kunnskap om sanitetsforeningens oppstart og de første år i Namsos, holdt ved flere anledninger historiske beretninger om denne perioden på medlemsmøter. På møte 17. februar 1938 ga Amdal beskjed om at hun ikke tok gjenvalg som formann i sanitetsforeningen. Hennes etterfølger ble Anna Selvik som satt til 1944. Karoline Amdals engasjement ble også lagt merke utenfor distriktet. I forbindelse med et kretsmøte på Røros i 1938 ble det gjort stas på henne for sin innsats i Sanitetsforeningen gjennom 20 år.¹⁶

Andre verv

Det var ikke bare sanitetsarbeid som engasjerte Karoline. Samfunnsbevisst som hun var, bidro hun også med sin arbeidskapasitet i vergerådet, skolestyre og to perioder i Namsos bystyre som representant for Avholdspartiet, samt at hun aktivt støttet mannen i de oppgavene han påtok seg.^{17 18 19}

Fru Amdahl overrekkes Kongens fortjenstmedalje av ordfører Sjømo.

Nordtrønderen 20. juli 1949

Kongens fortjenstmedalje

«Namdal Arbeiderblad» konkluderte med at det neppe var et menneske i Namsos som ikke kjente fru Amdal, for det var knapt et hjem hvor hun ikke hadde avlagt et besøk. For sin innsats og sitt trofaste virke, ble hun på åremålsdagen overrakt kongens fortjenstmedalje i sølv.^{20 21}

Kongens fortjenstmedalje ble innstiftet i 1908 av kong Haakon, samme år som Karoline kom til Namsos, som belønning for særlig samfunnsgagnlig eller frivillig innsats over lang tid, og som kan stå som eksempel. Karoline var ifølge Petra Fuglår den første kvinnen i Namsos som fikk denne utmerkelsen.²² Det var sanitetsformann fru Julie Johansen som tok initiativ til fortjenstmedaljen som ble overrakt henne på 70 årsdagen. I anledningen avla sanitetsforeningens styre jubilenten en gratulasjonsvisitt, der formannen bar fram hilsen og en varm takk for hennes store oppofrende arbeide gjennom mange år. Byens ordfører Sjaamo gratulerte på vegne av kommunen og festet medaljen på fru Amdals bryst. Hjelpereprest Kringen takket på vegne av byens befolkning, og overleverte en pengegave. En pengegave ble også avlevert fra sanitetsforeningens leder Johansen. Gerd Haugland benyttet anledningen til å si takk med tale og en vakker presang. Rakel Schwartz skrev i møteboken at hjemmet bugnet av blomster fra hennes venner, og Harald Buvarp møte opp og tok bilder.

«Nordtrønderen» skrev i forbindelse med Karolines 70 årsjubileum at uten den minste godtgjørelse hadde hun virket som sykepleier og trosstyrker, hvor hennes hjelp hadde betydd uendelig mye. Selv kunne hun fortelle at hun hadde hatt stor glede av å kunne gå omkring og være til hjelp. Å se resultater av sitt arbeid var lønn nok. Som budbærer av Bibelens ord hadde det vært en stor glede å se den makt troen bar i seg. Karoline hadde gjennom flere tiår vist en enestående interesse for sine medmenneskers ve og vel. Trengtes det hjelp var hun alltid beredt til å hjelpe, enten det var sent eller tidlig.

Person

Petra Fuglår beskrev Karoline som en utrolig vennlig person, men som kunne være pågående når hun ville ha noe gjennom. Petra husker at hun ved en anledning møtte opp hos hennes mor Ingrid, og spurte om hun kunne avstå en pen kjole til en fattig jente i byen. Ingrid svarte at jentene hennes bare hadde en finkjole. Karoline holdt hardt på at den fattige jenta hadde større behov. Dessuten mente hun at Ingrid hadde mulighet til å kjøpe en ny. Resultatet ble at Ingrid

ga bort den en av kjolene. Petra husker fortsatt godt at hun ble svært lei seg, når mor ga bort finkjolen hennes.

Karoline var et utpreget varmt solidarisk menneske og hadde særlig omtanke for dem som strevde mest. Hennes omsorg var alltid stor og kompromissløs, og hennes grenseløse nestekjærlighet viste seg i omsorgen for medmennesker. Hun ble beskrevet som en som følte sterkt ansvar for sine medmenneskers velferd uten stand og stilling. Hun var tro mot Paulus bud i Romerne og diakoniideologien om å elske sin neste som seg selv. Bibelsk forankring fulgte henne i alt hennes virke, og det var hun tro mot hele livet. Det norrøne ordet dygd bar i seg erkjennelsen å være til virkelig nytte.

Karoline arbeidet mot å sørge for at ethvert menneske ble gitt oppmerksomhet, aksept og dermed ikke utstøtt og anonymisert. Vi erkjenner alle ubehaget som oppleves ved å bli oversett. Hennes evangelium ble uttrykt gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap og rettferdighet. Hun forsto godt redselen vi har for hva som skjer når vi står i fare for å miste noe vi setter pris på. Diakonien forankring er at mennesket er skapt i Guds bilde, til å være medmenneske, og dermed gjøre troen retningsgivende og virksom i handling. Det var hennes kategoriske imperativ, og det gikk hun for, ut fra lokale behov og forutsetninger. Arbeidet opplevde hun så utfordrende og givende at det kom til å fylle hennes liv.

Hun var i korte trekk modig, iderik, løsningsorientert og handlekraftig. Hun stod uredd og pågående opp for mennesker i utsatte livssituasjoner. Imanuel Kants grunnsetning bærer i seg kravet om å handle på en slik måte at en samtidig vil at den skal bli en allmenn lov i alle tilfeller og for all tid. Hennes verdigrunnlag lå nært opp til Kants kategoriske imperativ, moralens øverste universelle prinsipp, men med en religiøs forankring. En sterk Gudstro var hennes moralske kompass som hun navigerte etter og ble styrende for hennes livsoppgave. En ildsjel hvor sanitetsarbeidet så ut til å gi henne uante krefter.

Karoline gikk langt i å være medmenneske både når det gjaldt å være sjelesørger og være der fysisk når det trengtes. Karoline var en positiv medspiller i lokalsamfunnet med et genuint og målrettet fokus på å være til hjelp til de som hadde behov for bistand Hun innså som Eidsvåg skrev, at hun ikke kunne leve livet for noen, men hun var villig til å leve med den andre.

Hennes oppdrag var å tjene mennesker og hele skaperverket. Hun var trygg, stødig, pålitelig og punktlig i sin væremåte som innbydde til tillit. Mye ville ha forblitt ugjort, hadde det ikke vært for Karolines uvurderlige innsats

Karoline og Bernhof fikk 40 år sammen. Sommeren 1955 døde Bernhof etter kort tidssykdom, 77 år gammel

Namdal Arbeiderblad 18. juni 1955

Døden kom ikke som noen overraskelse. En lang og krevende arbeidsdag hadde satt sine spor. De to siste årene av livet var hun helsemessig mye plaget og sengeliggende. Julaften 1959, fire år etter sin ektemann, gikk hun bort.

Namdal Arbeiderblad 29. desember 1959

Referanser

- ¹ Gard Strøm (2010) *Gamle Gjerpen. Vielser i Gjerpen kirke 1914 – 1919*.
- ² Digitalarkivet. Skannede kirkebøker.
- ³ *Nordtrønderen* 15. juli 1949
- ⁴ Martinsen, K. (1986) *Freidige og uforutsagte diakonisser*. Bergen: Aschehoug.
- ⁵ Bloch- Hoell, N. (1968) *Diakonissehusets første hundre år 1868- 1968*, s. 15. Diakonissehuset i Oslo.
- ⁶ Krekling, S. (1973) *Namdalen sykehus 1848. 1973*. Namsos: O. Hojems Trykkeri as.
- ⁷ Solum, G. (1998). *Det grenseløse sykehus 1848- 1998*. Namsos: Hojems trykkeri as.
- ⁸ *Nordtrønderen* (1948), 12. februar.
- ⁹ *Nordtrønderen* 20. juni 1955.
- ¹⁰ Homb J. E. (2019) *Diakonal sykepleie i møte med statlig velferd og kirke Diakonissehusets reformer fra 1944-1969, deres opprinnelse og grunnlag i samtiden*. Masteravhandling. Universitetet i Sørøst- Norge. Handelshøgskolen.
- ¹¹ Løland E. L. (2010) ”Også fikk jeg beskjed om å gå og besøke dem da-!»: menighetssøstrene, den kvinnelige diakoni i Den norske kirke i 1950 og 1960-årene. Mastergradsavhandling. Det teologiske menighetsfakultet
-
- ¹² *Namdalen* (1930), 19. november.
- ¹³ *Stjørdalens Blad* (1929), 22. juni.
- ¹⁴ *Nordre Trondhjems Amtstidende* (1936), 11. juni.
- ¹⁵ Referatbok for Sanitetsforeningen i Namsos fra 1944 til 1951.
- ¹⁶ *Nidaros* (1938), 2. juli.
- ¹⁷ *Namdalen* (1925), 19. november.
- ¹⁸ *Namdalen* (1925), 10. februar.
- ¹⁹ *Namdalen* (1929), 14. januar.
- ²⁰ Referatbok for Namsos Sanitetsforening 1944- 1951.
- ²¹ *Namdalen Arbeiderblad* 16. juli 1949.
- ²² Opplysninger gitt av Petra Fuglår høsten 2020.